

-ekshortativni karakter teologije« (str. 211). Primat prakse kao »nasljedovanja« Isusa znači »spasavanje Subjekta, ma s koje strane on bio ugrožen« (str. 234); znači također »angažiranje za čovjeka, da postane Subjekt i da ostane Subjekt« (str. 234). U političkoj teologiji J. B. Metz ima fundamentalna teologija uvijek »operativan karakter« gdje se »istina pojavljuje kao problem teorije i prakse« (str. 234). U tom kontekstu daje Metz neke nove odrednice pojma istine, on kaže: »Istinито je to što je od važnosti za sve subjekte, i za mrtve i pobijeđene« (str. 235).

U poglavlju »*Politička teologija kao teologija Subjekta*« govori se o solidarnosti među ljudima kao Subjektima, tj. slobodnim bićima. Tu se uzima kritički stav prema svim »apstraktnim teologijama o Subjektu« (str. 246), a kao specifično vrijedna oznaka kršćanstva prihvaća se »univerzalna solidarnost« (str. 265). Naglašava se kako je do sada u teologiji bilo zaboravljeno to da je »Crkva — Božji narod«, i kako je ona tu zbog tog Božjeg naroda (str. 250). Crkva shvaća samu sebe odviše u smislu »Crkva — za narod«, a premalo u smislu »Crkva — narod«, u kojoj narod sam sebe shvaća i sebe slavi kao stvaraoca nove povijesti, stvarane u zajedništvu s Bogom (str. 251). U takvim kontekstima i molitvama se shvaća drugačije nego do sada, naime — kao »snaga koja unapređuje oslobađajuće djelovanje u interesu bližnjih. U djelovanju oslobađa se molitva od sumnje da je ona 'opijum naroda'...« (str. 347). U tim kontekstima razlikuje Metz »jeftinu« i »skupu milost«. Nasljedovanje Isusa jest »skupa« milost (str. 349). Teologija uvijek mora u sebe »preuzimati nova iskustva i novu praksu, ako ona želi spriječiti svoje vlastito zamrzavanje u čistoj reprodukciji pojmova iz ranijih iskustva« (str. 358). U kontekstima »političke teologije« smatra Metz da kršćanin nikada ne smije biti »neutralan«: »Ni za što drugo kršćanstvo nije više krivo negoli za pokušaj da iskupi svoju političku nedužnost izbjegavanjem sudjelovanja u povijesnim borbama da svi ljudi mogu biti Subjekti« (str. 359).

U zadnjem poglavlju Ančić daje sažetak svoje radnje i zaključak. Tu on definira Metzovu političku teologiju kao *praktičnu fundamentalnu teologiju o čovjeku kao Subjektu* (str. 276). Spasenje koje se temelji na Kristu ima kod Metz »pozivajući karakter i pripovjedalačku strukturu u praktično-oslobađajućoj namjeri, i ono nije spoznatljivo čisto spekulativnim putem, nego po snazi prakse nasljedovanja« (str. 284).

Knjiga mladog profesora fundamentalne teologije objavljena je u ograničenoj nakladi doktorskih dizertacija, samo na njemačkom jeziku. Zbog suvremenosti problematike kojom se bavi, šteta je da ta knjiga nije dostupna širokoj javnosti. Jasnoća misli, aktualnost sadržaja, temeljitost obrade, široki raspon problematike, informiranost o suvremenim teološkim zbivanjima na liniji teorija-praksa, ortodoksija-ortopraksija, isitnitost-poruka, teologija-antropologija, itd. jesu osobine ove knjige. Kad već nemamo na raspolaganju samu knjigu, poželjno bi bilo da našu čitalačku javnost mladi profesor kroz predavanja, konferencije i objavljene kraće radove upozna s pojedinim pitanjima Metzove »političke teologije«, koja nikako ne želi biti »politička« u smislu borbe za vlast i gospodarenje nego isključivo u smislu sasvim angažiranog praktičnog, konkretnog i svestranog rada oko toga da *svim ljudima bude bolje*, u ime Boga, i *da svi ljudi budu bolji, po nasljedovanju* Krista, kod kojega nikada nema Uskrsnuća bez težine Križa.

ŽIVOT U SLUŽBI CRKVE

Prezentacija izbora Casarolijevih članaka i govora

Petar Zdravko Blajić

Iako je Vatikan država *sui generis*, ona ipak ima mnoge strukture i institucije slične drugim državama.

Dužnost Državnog Tajnika Njegove Svetosti, koju od početka pontifikata Ivana Pavla II. obnaša kardinal Agostino Casaroli, donekle slični ili bi se mogla usporediti s onom Prvog ministra ili Premijera u suvremenim državama. Vijeće za javne crkvene poslove čiji je Tajnik bio više od deset godina, za gotovo čitavo vrijeme pontifikata Pavla VI. može se opet donekle izjednačiti s dužnošću i službom ministarstva vanjskih poslova. Iz ovoga se vidi da su službe i dužnosti kardinala Casarolija dužnosti i službe diplomate, dakako, kako kaže *Osservatore Romano*, diplomata »suū generis«. Sve bi se to, ako se uzme u obzir eminentno duhovni cilj Crkve kao cjeline, moglo definirati kao rad »u službi duhovnih potreba«. Zapravo, taj naziv za Casarolijevu aktivnost potječe od prof. Herberta Schambecka, potpredsjednika austrijskog federalnog vijeća, koji je pripremio u obliku knjige izbor na njemačkom jeziku napisao i govora kardinala Casarolija što je izišao nedavno kod berlinske izdavačke kuće Duncker & Humblot.

Čitav izbor, gotovo 250 stranica, dijeli se u tri dijela. U prvom dijelu knjige sabrani su kardinalovi interventi koji ilustriraju položaj Svete Stolice u međunarodnim odnosima, dužnosti papinske diplomacije i inicijative Svete Stolice u prilogu mira, popuštanja i razoružanja.

U drugom dijelu govori se o odnosima Svete Stolice i međunarodne zajednice u cjelini i Istočnih zemalja posebno — što se je u samoj »bazi« zemalja na Istoku i njihovoj mnogobrojnoj emigraciji po svijetu najviše zamjeravalo Casaroliju — i o problemu sigurnosti u Evropi. Treći dio sadrži refleksije Državnog Tajnika na misaoni i životni opus sv. Augustina i sv. Benedikta, dviju ličnosti koje su sigurno imale bitan utjecaj na razvitak događaja u srednjovjekovnoj Evropi i bile joj vodič tijekom stoljeća.

Čitav izbor kompletira, opširna kardinalova biografija i izbor iz fotografske dokumentacije koja ilustrira bogatu i raznovrsnu djelatnost ovog visokog crkvenog dužnosnika i dostojanstvenika.

Knjiga o kojoj govorimo bila je prezentirana početkom travnja ove godine u salonu jednog rimskog hotela pred uistinu izabranom i visoko reprezentativnom publikom među kojom su se mogli vidjeti kardinali, političari, znanstvenici i kulturni pregooci. Publici je knjigu predstavio prof. Schambeck koji je otkrio da mu je ideja da sabere u jednu knjigu napisao i važnije govore kardinala Casarolija rodila se u studenom 1977. prilikom jedne konferencije koju je Kardinal održao na Institutu za javno pravo i političke znanosti sveučilišta u Linzu u Austriji. »Knjiga je — protumačio je njezin sastavljač — važna, jer nudi globalnu misaonu viziju kardinala Casarolija. Njegovi su članci i govori razasuti na razne strane i često su teško pristupačni publici kojoj ta materija inače nije uža specijalnost. Jedan od razloga publiciranja — ustvrdio je prof. Schambeck — bio je: pružiti velikom dijelu javnog mišljenja primjer mogućnosti ostvarenog »sentire cum Ecclesia« — prilagođena konkretnom vremenu.«

U ocrtavanju kardinalove figure austrijski parlamentarac je naglasio da uz svoju diplomatsku službu za ideale mira i pravde ne treba zaboraviti »njegovu brigu za dušu koja čini da ga se može vidjeti kako decenijama radi u Rimu u korist osobito emarginirane mladeži. Za ove mladiće Agostino Casaroli i kao svećenik, biskup i konačno kao kardinal — bio je uvijek samo jednostavni padre Agostino, onaj koji želi i da pouči i da pokaže put vjere, radost življenja i osjećaj dužnosti«.

Nakon prof. Schambecka riječ je uzeo sam kardinal Casaroli koji je izrazio nadu i uvjerenje da će ova knjiga promovirati »među širi krug osoba osobnu podršku i veće razumijevanje za brigu i suodgovornost kojom Sveta Stolica slijedi i pozorno prati probleme međunarodne zajednice naroda i nastoji dati za njihovo rješavanje specijalni doprinos Crkve. Naime, nepovjerenje, nerazumijevanje ili rezerviranost koju susreće Sveta Stolica u svom odlučnom zauzimanju za pravdu i mir u svijetu, za obranu dostojanstva i prava čovjeka, proizlazi velikim dijelom iz nepoznavanja kako stvari stoje i iz nepoznavanja temeljnih motiva za takvo djelovanje.«

Iz niza različitih tema i problema o kojima se raspravlja u knjizi Državni Tajnik je izdvojio i zaustavio se na »problemima koji pritišću čitavo čovječanstvo a to su sigurnost i međunarodni mir«.

Prisjećajući se poticaja iz prvih redaka pastoralne konstitucije *Gaudium et spes* Kardinal je inicirao opasnost međunarodnog atomskog konflikta potpomognuta velikim tehnološkim napretkom i trku za naoružanjem, dakle preokupacije koje trenutno najjače pritišću čovječanstvo. U ovoj tako prijetećoj i napetoj situaciji Crkva se osjeća jakom u vlastitoj misiji i suodgovornosti za spas čovjeka, zato se osjeća pozvanom na suradnju sa svim ljudima dobre volje u spasavanju čovječanstva od prijeteće gotovo kozmičke katastrofe. Sveti Otac — nastavio je kard. Casaroli — nedavno je na vrlo evidentan način naglasio tijekom svoga putovanja po Dalekom Istoku ovu veliku brigu Crkve, u svom apelu za mir upućen iz Hirošime. I ja sam osobno imao čast, po zaduženju Svetog Oca, izraziti istu preokupaciju u Nagasakiju gdje sam između ostalog naglasio *da u aktualnom stadiju razvitka oružja, ako se želi spasiti svijet od opasnosti samouništenja, treba odbaciti ne samo neke oblike rata nego sam rat*. Da bi se otklonila ova moguća tragedija ljudske povijesti — ustvrdio je Državnik Tajnik — i osigurao čovjeku dostojan život, nužno je založiti se neumorno ne samo za razoružanje, koje bi obuhvatilo čitav svijet, nego treba u isto vrijeme stvarati temelje za trajan mir s priznanjem i potvrđivanjem pravde u svakom dijelu svijeta, te realizirati pravedan i bratski socijalni red među narodima i državama. Sve je to danas moguće samo ako suradnja i međunarodna solidarnost dolaze uvijek sve osnaženiji na način kako je Sveti Otac više puta brižno poticao — ako se dođe do međunarodne organizacije naroda i do autoriteta od svih priznatog koji u sebi ima moć osigurati život i mirnu koegzistenciju, prava i dužnosti ne samo pojedinih naroda nego i svakog čovjeka.«

Na zaključku svog izlaganja kardinal Casaroli je spomenuo ono što je rekao 10. XII. 1974. u jednom govoru održanom u *Società italiana per Organizzazione internazionale*: »Sveta Stolica osjeća, danas više nego ikad, svoje prvotno zvanje po kojem želi da bude ne samo učiteljica transcendentnog života, onoga izvan horizonta vremena i povijesti, nego suputnica na putu s narodima i sudjelovateljica u odgovornosti njihovih vlada: gotovo kao stjegonoša i glasnogovornik onih najbitnijih zajedničkih, duhovnih i moralnih dobara, bez kojih je, čini se, nemoguće izgraditi stabilno društvo dostojno čovjeka.«

POEZIJA — MOLITVA, STVARNOST ILI SANJARIJA ?

(S. Marija od Presv. Srca: *Magnificat, Symposion, Split, 1980.*)

Drago Šimundža

»Metodo, Metodo, što mi ti značiš?
Ti dobro znaš da sam jeo
voće nesvjesnoga.«

(J. Laforgue, *Moralités légendaires*)

Poezija je odavno krenula svojim putem. Odrekla se, smiono, svih vanjskih stega i kodeksa. Ni logika je više ne zanima. Njezini su horizonti slobodna obzorja. Stoga im se u novije vrijeme potpuno predala. No nije to — primijetimo odmah — nikakav dokaz da se time obogatila. Naprotiv. Ako ikome, poeziji je potrebna »stega«. Ali ne stega vanjskih forma i oblika, nego unutarnjeg reda i suspregnutosti pjesnika — na što današnja serijska produkcija odreda zaboravlja.